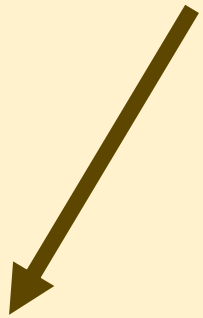

WŁADZA SĄDOWNICZA

PRAWO KONSTYTUCYJNE
SEMESTR LETNI 2014/2015
mgr Anna Kuchciak

ZASADA TRÓJPODZIAŁU WŁADZ

?

?

?

WŁADZA WŁADZA
USTAWODAWCZA SĄDOWNICZA

WŁADZA
WYKONAWCZA

art. 10 Konstytucji RP

WŁADZA USTAWODAWCZA WŁADZA SĄDOWNICZA

WŁADZA WYKONAWCZA

„(...)Z zasady podziału władz wynika, iż władze ustawodawcza, wykonawcza i sądownicza muszą być rozdzielone, a nadto, że musi panować między nimi równowaga oraz, że muszą one między sobą współpracować(...)” fragm. orzeczenia TK z 9 listopada 1993 r., sygn. K 11/93

WŁADZA
SĄDOWNICZA

WYMIAR SPRAWIEDLIWOŚCI

WŁADZA SĄDOWNICZA

Rozdział VIII

SĄDY I TRYBUNAŁY

SĄD NAJWYŻSZY

**TRYBUNAŁ
STANU**

**S
Ą
D
Y**

**SĄDY
APELACYJNE**

**S
Ą
D
Y**

**WOJSKOWE
SĄDY
OKRĘGOWE**

**S
Ą
D
Y**

**NACZELNY
SĄD ADMINISTRACYJNY**

**P
O
W
S
Z
E
C
H
N
E**

**SĄDY
OKRĘGOWE**

**W
O
J
S
K
O
W
E**

**WOJSKOWE
SĄDY
GARNIZONOWE**

**S
Ą
D
Y
A
D
M
I
N
I
S
T
R
A
C
Y
J
N
E**

**WOJEWÓDZKIE
SĄDY
ADMINISTRACYJNE**

**SĄDY
REJONOWE**

**TRYBUNAŁ
KONSTYTUCYJNY**

SĄDY POWSZECHNE

SĄDY APELACYJNE

SĄDY OKRĘGOWE

SĄDY REJONOWE

ustawa z dnia 27 lipca 2001 r.
Prawo o ustroju sądów powszechnych

art. 177 Konstytucji RP

**zasada
domniemanania
kompetencyjnego**

Art. 1 § 2 ustawy z dnia 27 lipca 2001 r. Prawo o ustroju sądów powszechnych

§ 2. Sądy powszechne **sprawują wymiar sprawiedliwości w zakresie nienależącym do** sądów administracyjnych, sądów wojskowych oraz Sądu Najwyższego.

Art. 7.

Nadzór nad działalnością sądów w zakresie orzekania sprawuje Sąd Najwyższy, w trybie określonym ustawami.

**Minister
Sprawiedliwości**

tworzy i znosi

**wydziały oraz wydziały i ośrodki
zamiejscowe sądów**

**w drodze
zarządzenia**

**Minister
Sprawiedliwości**

po zasięgnięciu **opinii Krajowej
Rady Sądownictwa**

**tworzy i znosi sądy
oraz
ustala ich siedziby
i obszary właściwości**

**w drodze
rozporządzeń**

Sąd rejonowy **dzieli się na wydziały :**

→ **cywilny,**

→ **karny.**

W sądzie rejonowym **może zostać utworzony wydział :**

→ **rodzinny i nieletnich,**

→ **pracy, ubezpieczeń społecznych albo pracy
i ubezpieczeń społecznych,**

→ **gospodarczy,**

→ **ksiąg wieczystych.**

ORGANY W SĄDZIE REJONOWYM

PREZES SĄDU

DYREKTOR SĄDU

powoływany jest w sądzie rejonowym,
w którym jest **co najmniej 10 stanowisk sędziowskich**

Sąd okręgowy **dzieli się na wydziały :**

→ **cywilny**

→ **karny**

W sądzie okręgowym **może zostać utworzony wydział :**

→ **pracy, ubezpieczeń społecznych albo pracy i ubezpieczeń społecznych**

→ **gospodarczy**

(na podst. art. 16 § 1 i § 4a ustawy z dnia 27 lipca 2001 r. Prawo o ustroju sądów powszechnych)

Art. 16 § 5

§ 5. W Sądzie Okręgowym w Warszawie działają ponadto jako **wydziały:**

- 1) odrębna jednostka organizacyjna do spraw z zakresu ochrony konkurencji, regulacji energetyki, telekomunikacji i transportu kolejowego (**sąd ochrony konkurencji i konsumentów**),
- 2) odrębna jednostka organizacyjna do spraw rejestrowych powierzonych temu sądowi na podstawie odrębnych przepisów,
- 3) odrębna jednostka organizacyjna do spraw z zakresu ochrony wspólnotowych znaków towarowych i wspólnotowych wzorów przemysłowych (**sąd wspólnotowych znaków towarowych i wzorów przemysłowych**).

(art. 16 § 5 ustawy z dnia 27 lipca 2001 r. Prawo o ustroju sądów powszechnych)

ORGANY W SĄDZIE OKRĘGOWYM

PREZES SĄDU

KOLEGIUM SĄDU

DYREKTOR SĄDU

Sąd apelacyjny **dzieli się na wydziały :**

→**c y w i l n y ,**

→**k a r n y ,**

→**p r a c y i u b e z p i e c z e ń s p o ł e c z n y c h .**

ORGANY W SĄDZIE APELACYJNYM

PREZES SĄDU

KOLEGIUM SĄDU

DYREKTOR SĄDU

SĄDY WOJSKOWE

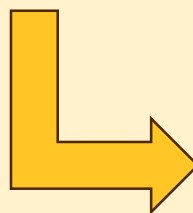
**WOJSKOWE
SĄDY OKRĘGOWE**

**WOJSKOWE
SĄDY GARNIZONOWE**

ustawa z dnia 21 sierpnia 1997 r.
Prawo o ustroju sądów wojskowych

Minister Obrony Narodowej
w porozumieniu
z **Ministrem Sprawiedliwości**

po zasięgnięciu **opinii Krajowej**
Rady Sądownictwa

tworzy i znosi sądy
wojskowe
oraz
ustala ich siedziby
i obszary właściwości

w drodze
rozporządzenia

(na podst. art. 3 § 3 ustawy z dnia 21 sierpnia 1997 r. Prawo o ustroju sądów wojskowych)

ORGANY W WOJKOWYM SĄDZIE OKRĘGOWYM

PREZES SĄDU

**KOLEGIUM WOJSKOWEGO
SĄDU OKRĘGOWEGO**

ORGANY W WOJSKOWYM SĄDZIE GARNIZONOWYM

PREZES SĄDU

Art. 5 ustawy z dnia 21 sierpnia 1997 r. Prawo o ustroju sądów wojskowych

§ 1. Nadzór nad działalnością sądów wojskowych w zakresie orzekania sprawuje Sąd Najwyższy.

§ 2. Zwierzchni nadzór nad sądami wojskowymi w zakresie organizacji i działalności administracyjnej sprawuje Minister Sprawiedliwości.

§ 3. Nadzór w zakresie czynnej służby wojskowej żołnierzy pełniących służbę w sądach wojskowych sprawuje Minister Obrony Narodowej.

SĄD NAJWYŻSZY

ustawa z dnia 23 listopada 2002 r.

o Sądzie Najwyższym

SĄD NAJWYŻSZY

sprawuje **nadzór nad działalnością** sądów powszechnych i wojskowych
w zakresie orzekania

wykonuje także **inne czynności** określone w Konstytucji RP i ustawach

(na podst. art. 183 ust. 1 i 2 Konstytucji RP)

np., art. 1 ustawy z dnia 23 listopada 2002 r. o Sądzie Najwyższym

SĄD NAJWYŻSZY

IZBA CYWILNA

IZBA KARNA

**IZBA PRACY, UBEZPIECZEŃ
SPOŁECZNYCH I SPRAW PUBLICZNYCH**

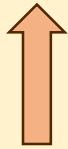
IZBA WOJSKOWA

ORGANY W SĄDZIE NAJWYŻSZYM

**PIERWSZY PREZES
SĄDU NAJWYŻSZEGO**

**PREZES
SĄDU NAJWYŻSZEGO**

**ZGROMADZENIE OGÓLNE
SĘDZIÓW SĄDU
NAJWYŻSZEGO**

powołuje Prezydent RP (na 6-letnią kadencję)
spośród kandydatów przedstawianych przez
Zgromadzenie Ogólne Sędziów Sądu Najwyższego

**ZGROMADZENIE SĘDZIÓW
IZBY SĄDU
NAJWYŻSZEGO**

**KOLEGIUM
SĄDU NAJWYŻSZEGO**

SĄDY ADMINISTRACYJNE

**NACZELNY
SĄD ADMINISTRACYJNY**

**WOJEWÓDZKIE
SĄDY ADMINISTRACYJNE**

ustawa z dnia 25 lipca 2002 r.
Prawo o ustroju sądów administracyjnych

ustawa z dnia 30 sierpnia 2002 r.
Prawo o postępowaniu przed sądami administracyjnymi

Art. 1

§ 1. Sądy administracyjne **sprawują wymiar sprawiedliwości przez kontrolę działalności administracji publicznej oraz rozstrzyganie sporów kompetencyjnych i o właściwość** między organami jednostek samorządu terytorialnego, samorządowymi kolegiami odwoławczymi i między tymi organami a organami administracji rządowej.

§ 2. Kontrola, o której mowa w § 1, sprawowana jest **pod względem zgodności z prawem**, jeżeli ustawy nie stanowią inaczej.

Art. 3

§ 1. Sprawy należące do właściwości sądów administracyjnych **rozpoznają, w pierwszej instancji, wojewódzkie sądy administracyjne.**

§ 2. Naczelny Sąd Administracyjny sprawuje nadzór nad działalnością wojewódzkich sądów administracyjnych w zakresie orzekania w trybie określonym ustawami, a w szczególności **rozpoznaje środki odwoławcze** od orzeczeń tych sądów i **podejmuje uchwały wyjaśniające zagadnienia prawne oraz rozpoznaje inne sprawy** należące do właściwości Naczelnego Sądu Administracyjnego na mocy innych ustaw.

WOJEWÓDZKI SĄD ADMINISTRACYJNY

→ tworzy się dla jednego lub większej liczby województw

→ **Prezydent RP** na wiosek Prezesa NSA może tworzyć, poza siedzibą sądu, i znosić wydziały zamiejscowe tych sądów tworzy i znosi WSA ustala ich siedziby i obszar właściwości w drodze rozporządzenia

→ dzieli się na **w y d z i a ł y** tworzy i znosi Prezes NSA

ORGANY W WOJEWÓDZKIM SĄDZIE ADMINISTRACYJNYM

PREZES SĄDU

**ZGROMADZENIE OGÓLNE
SĘDZIÓW WOJEWÓDZKIEGO
SĄDU ADMINISTRACYJNEGO**

**KOLEGIUM WOJEWÓDZKIEGO
SĄDU ADMINISTRACYJNEGO**

NACZELNY SĄD ADMINISTRACYJNY

IZBA FINANSOWA

IZBA GOSPODARCZA

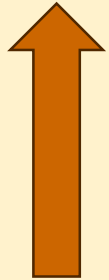
IZBA OGÓLNOADMINISTRACYJNA

ORGANY W NACZELNYM SĄDZIE ADMINISTRACYJNYM

**PREZES
NACZELNEGO SĄDU
ADMINISTRACYJNEGO**

**ZGROMADZENIE OGÓLNE
SĘDZIÓW NACZELNEGO
SĄDU ADMINISTRACYJNEGO**

**KOLEGIUM NACZELNEGO
SĄDU ADMINISTRACYJNEGO**

**powołuje Prezydent RP (na 6-letnią kadencję)
spośród kandydatów przedstawianych przez
Zgromadzenie Ogólne Sędziów Naczelnego
Sądu Administracyjnego**

(na podst: art. 185 Konstytucji RP, art. 31 ustawy z dnia 25 lipca 2002r. Prawo o ustroju sądów administracyjnych)

KRAJOWA RADA SĄDOWNICTWA

stoi na straży **niezależności sądów i niezawisłości sędziów**

25-osobowy skład:

- Pierwszy Prezes Sądu Najwyższego,
- Minister Sprawiedliwości,
- Prezes Naczelnego Sądu Administracyjnego,
- osoba powołana przez Prezydenta,
- 15 członków wybranych spośród sędziów Sądu Najwyższego, sądów powszechnych, sądów administracyjnych i sądów wojskowych.
- 4 członków wybranych przez Sejm spośród posłów,
- 2 członków wybranych przez Senat spośród senatorów.

KONSTYTUCYJNE ZASADY WYMIARU SPRAWIEDLIWOŚCI

ZASADA NIEZAWISŁOŚCI SĘDZIOWSKIEJ

ZASADA NIEZALEŻNOŚCI SĄDÓW

ZASADA JEDNOLITOŚCI SĄDÓW

ZASADA DWUINSTANCYJNOŚCI POSTĘPOWANIA SĄDOWEGO

ZASADA UDZIAŁU OBYWATELI W SPRAWOWANIU WYMIARU SPRAWIEDLIWOŚCI

ZASADA NADZORU JUDYKACYJNEGO SĄDU NAJWYŻSZEGO

ZASADA NIEZAWISŁOŚCI SĘDZIOWSKIEJ

art. 178 Konstytucji RP

ZASADA NIEZAWISŁOŚCI SĘDZIOWSKIEJ

- bezstronność w stosunku do uczestników postępowania,
- niezależność wobec organów pozasądowych,
- samodzielność sędziego wobec władz i innych organów sądowych,
- niezależność od wpływu czynników politycznych,
- wewnętrzna niezależność sędziego.

na podst. wyrok TK z 24 czerwca 1998 r., K 3/98

„Zasada niezawisłości sędziowskiej ma tak istotne znaczenie, że nie można jej ograniczać tylko do strony formalno – dogmatycznej, ale ważną rolę odgrywa tutaj konieczność zapewnienia przekonania o jej przestrzeganiu. Dlatego z ostrożnością należy podchodzić do wszelkich regulacji, które modyfikują standardy niezawisłości i zwracać uwagę, czy nie prowadzą one do zmian w społecznej ocenie sądu jako instytucji niezawisłej”.

fragm. orzeczenia TK z 24 października 2007 r., SK 7/06

ZASADA NIEZAWISŁOŚCI SĘDZIOWSKIEJ

GWARANCJE

O CHARAKTERZE
ORGANIZACYJNYM

O CHARAKTERZE
FUNKCJONALNYM

O CHARAKTERZE
PROCESOWYM

DOTYCZĄCE POZYCJI
SĘDZIEGO

Prezydent RP

powołuje na czas nieoznaczony

sędziów

na wniosek Krajowej
Rady Sądownictwa

(na podst. art. 179 Konstytucji RP)

wymogi dla kandydatów na sędziów sądów i trybunałów, m.in.:

- art. 61 - 64 ustawy z dnia 27 lipca 2001 r. Prawo o ustroju sądów powszechnych,
- art. 22 i 22a ustawy z dnia 21 sierpnia 1997 r. Prawo o ustroju sądów wojskowych,
- art. 22 ustawy o ustroju z dnia 23 listopada 2002 r. o Sądzie Najwyższym,
- art. 6 i 7 ustawy z dnia 25 lipca 2002 r. Prawo o ustroju sądów administracyjnych.

ŁAWNICY

art. 182 Konstytucji RP

Art. 4 ustawy z dnia 27 lipca 2001 r. Prawo o ustroju sądów powszechnych

§ 1. W sprawowaniu wymiaru sprawiedliwości **obywatele biorą udział przez uczestnictwo ławników** w rozpoznawaniu spraw przed sądami w pierwszej instancji, chyba że ustawy stanowią inaczej.

§ 2. Przy rozstrzyganiu spraw ławnicy mają równe prawa z sędziami.

R A D A G M I N Y **Ł A W N I C Y** DO SĄDÓW REJONOWYCH I DO SĄDÓW OKRĘGOWYCH

(na podst.art.160 § 1 ustawy z dnia 27 lipca 2001 r. Prawo o ustroju sądów powszechnych)

Art. 158 § 1 ustawy z dnia 27 lipca 2001 r. Prawo o ustroju sądów powszechnych

§ 1. Ławnikiem może być wybrany ten, kto:

- 1) posiada **obywatelstwo polskie** i korzysta z **pełni praw cywilnych i obywatelskich**,
- 2) jest **nieskazitelnego charakteru**,
- 3) **ukończył 30 lat**,
- 4) jest **zatrudniony, prowadzi działalność gospodarczą lub mieszka w miejscu kandydowania co najmniej od roku**,
- 5) **nie przekroczył 70 lat**,
- 6) jest **zdolny, ze względu na stan zdrowia, do pełnienia obowiązków ławnika**,
- 7) posiada **co najmniej wykształcenie średnie**.

TRYBUNAŁ STANU

 odpowiedzialność konstytucyjną przed Trybunałem Stanu ponoszą:

- Prezydent RP,
- Prezes Rady Ministrów,
- członkowie Rady Ministrów,
- Prezes Narodowego Banku Polskiego,
- Prezes Najwyższej Izby Kontroli,
- członkowie Krajowe Rady Radiofonii i Telewizji,
- osoby, którym Prezes Rady Ministrów powierzył kierowanie ministerstwem,
- Naczelnny Dowódca Sił Zbrojnych,
- posłowie i senatorowie w zakresie określonym w art. 107 Konstytucji RP

TRYBUNAŁ STANU

skład Trybunału Stanu:

zastępcy przewodniczącego
i co najmniej połowa
członków Trybunału
powinni mieć kwalifikacje

do zajmowania stanowiska sędziego

- przewodniczący → Pierwszy Prezes Sądu Najwyższego
- 2 zastępców przewodniczącego
- 16 członków wybieranych przez Sejm **spoza** grona posłów i senatorów na czas kadencji Sejmu

TRYBUNAŁ KONSTYTUCYJNY

skład Trybunału Konstytucyjnego

15 sędziów

wybieranych indywidualnie przez Sejm na 9 lat
spośród osób wyróżniających się wiedzą prawniczą;
ponowny wybór jest niedopuszczalny

Prezes i Wiceprezes

powoływani przez Prezydenta RP
spośród kandydatów przedstawionych
przez Zgromadzenie Ogólne Sędziów
Trybunału Konstytucyjnego

TRYBUNAŁ KONSTYTUCYJNY

orzeka w sprawach:

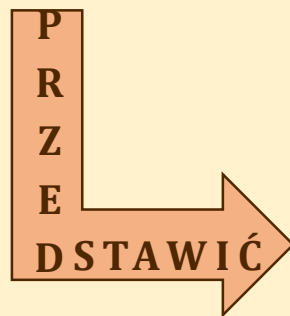
- zgodności ustaw i umów międzynarodowych z Konstytucją RP,
- zgodności ustaw z ratyfikowanymi umowami międzynarodowymi, których ratyfikacja wymagała uprzedniej zgody wyrażonej w ustawie,
- zgodności przepisów prawa, wydawanych przez centralne organy państwowe, z Konstytucją RP, ratyfikowanymi umowami międzynarodowymi i ustawami,
- zgodności celów lub działalności partii politycznych z Konstytucją RP,
- skargi konstytucyjnej

rozstrzyga:

- spory kompetencyjne pomiędzy centralnymi konstytucyjnymi organami państwa.

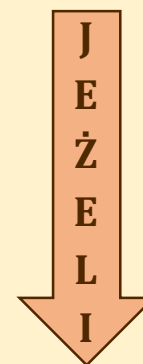
KAŻDY SĄD MOŻE

**P
R
Z
E
D
STAWIĆ**

**TRYBUNAŁOWI KONSTYTUCYJNEMU
PYTANIE PRAWNE
CO DO ZGODNOŚCI AKTU NORMATYWNEGO
Z KONSTYTUCJĄ RP,
RATYFIKOWANYMI UMOWAMI MIĘDZYNARODOWYMI
LUB USTAWĄ**

**J
E
Ż
E
L
I**

**OD ODPOWIEDZI NA PYTANIE PRAWNE ZALEŻY
ROZSTRZYGNIĘCIE SPRAWY TOCZĄCEJ SIĘ PRZED SĄDEM**

(na podst.art.193 Konstytucji RP)

Opracowano na podstawie:

→Banaszak B. „Prawo konstytucyjne”, Warszawa 2012 r.

→Banaszak B., „Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej: komentarz”, Warszawa 2012 r.

→Garlicki L. „Polskie prawo konstytucyjne: zarys wykładu”, Warszawa 2014 r.